

Relacja z konferencji



**„Film i inne media
w nowej podstawie
programowej”**



10 czerwca 2017 roku w Kinotece w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie podczas wydarzenia zorganizowanego przez Stowarzyszenie Nauczycieli Polonistów SNaP Zarząd Główny w Warszawie oraz Centrum Edukacji Filmowej z Wołomina nauczyciele dowiedzieli się bezpośrednio od autorów nowej podstawy programowej o zmianach, które czekają na nich w nowym roku szkolnym. Usłyszeli, jak mówić o filmie podczas lekcji języka polskiego, a także jak inspirująco wykorzystać nowe media w praktyce szkolnej.

Inicjatorami konferencji byli: Stowarzyszenie Nauczycieli Polonistów SNaP, które na co dzień prowadzi działania ułatwiające powszechną edukację polonistyczną, w szczególności troszczy się o rangę i poziom języka polskiego jako języka narodowego, a także Centrum Edukacji Filmowej z Wołomina – pierwsza w Polsce organizacja, która stworzyła ogólnopolski program edukacyjny „Lekcja w kinie” i od ponad dwunastu lat przygotowuje uczniów do świadomego uczestnictwa w świecie kina oraz mediów na wszystkich etapach kształcenia.

Organizatorzy wydarzenia, w których działalność naturalnie wpisuje się w upowszechnianie wiedzy, postanowili przybliżyć nauczycielom planowane zmiany, które od 1 września stały się rzeczywistością. Konferencja „Film i inne media w nowej podstawie programowej” odbyła się pod patronatem honorowym Minister Edukacji Narodowej, mecenatek artystycznym Muzeum Animacji SE-MA-FOR oraz patronatem medialnym między innymi czasopisma „Polonistyka”. Wydarzenie zgromadziło na sali blisko dwustu uczestników.

Pierwsza część spotkania poświęcona była nowej podstawie programowej języka polskiego i rozpoczął ją swym wystąpieniem Maciej Kopeć – podsekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej. Nawiązując do reformy edukacji, przypomniał kilka kwestii, między innymi o łączeniu standardów egzaminacyjnych z podstawą programową i o tym, że to nauczyciel wybiera program nauczania i podręcznik szkolny. Więcej uwagi poświęcił gramatyce języka polskiego. Zwrócił uwagę, że obcojęzycznej gramatyki było więcej na lekcjach języków obcych niż polskiej na lekcjach języka polskiego. Przekładało się to na coraz mniejszą świadomość językową. Podkreślał, jak ważna jest znajomość zasad retoryki dla kultury słowa mówionego. Kwestionował określenie „teksty kultury” w kontekście egzaminów zewnętrznych, a także ubolewał, że 14% piętnastolatków nie czyta literatury. Podkreślił też, że nowe media i film powinny być wykorzystywane w edukacji w celu zachęcania uczniów do sięgnięcia po lekturę, ale nie powinny jej zastępować.

Następnie głos zabrał profesor Andrzej Waśko – przewodniczący grupy autorów podstawy programowej z języka polskiego dla szkoły podstawowej. Mówił o filozofii nowej podstawy programowej, skupił się na szeroko pojętych kwestiach kulturowych. Podkreślał, że postęp w kulturze ma charakter kumulatywny. Lata 60. XX wieku przyniosły krytyczną rewizję przeszłości: postmodernizm i kulturę masową nastawioną na rozrywkę. W tym można upatrywać źródeł dekonstrukcji, która dotknęła polskie szkoły. Przekłada się to na zastąpienie całych utworów ich fragmentami czy też postawienie znaku równości między dziełem sztuki a piosenką. Jedno i drugie to tekst kultury. Dzieło – podkreślał – to książka, do której się po wielokroć wraca.

Autorom nowej podstawy programowej zależało na rekonstrukcji paradygmatu kulturowego, czyli powrotu od fragmentów lektury do całości, powrotu do różnicy pomiędzy tekstem a dziełem. Następuje „odbudowa” pojęcia hierarchii w kulturze: kultury rozrywkowej, popularnej, kultury wysokiej.

Uczestnicy konferencji żywo zareagowali, podkreślając, że to wszystko cały czas dzieje się w szkołach.

Profesor Krzysztof Dybciak – przewodniczący grupy autorów tworzących podstawę programową z języka polskiego dla szkół ponadpodstawowych, profesor zwyczajny Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie – podkreślał, że kanon lekturowy jest konieczny. Czesław Miłosz dwadzieścia lat temu powiedział, że kanon był ostoją szkoły. Wspólny, europejski kanon lektur może scalić kulturę europejską, łączyć ponad podziałami. Trzeba wzmocnić aksjologię, kulturę wysoką, odbudować tożsamość kulturową poprzez szacunek do tradycji, najważniejszych dzieł literackich, filmowych i innych dziedzin sztuki.

Doktor Wioletta Kozak odniosła się do wyników egzaminów zewnętrznych, które pokazują, że doświadczamy dziś kryzysu humanistyki. Rażą niskie wyniki w czytaniu ze zrozumieniem. Według badań przeprowadzonych przez Instytut Badań Edukacyjnych młodzież ma duże braki w zakresie wiedzy ogólnej:

nie potrafi czytać ze zrozumieniem, treść polecenia traktuje wybiórczo, nie potrafi formułować wypowiedzi.

Istotnym tematem rozważań była także polonistyczna siatka godzin, kształcenie literackie, językowe i kulturowe. Doktor Wioletta Kozak przedstawiła najważniejsze założenia podstawy programowej z języka polskiego:

- Powrót do uporządkowanej, systematycznej wiedzy jako podstawy kształtowania umiejętności.
- Wprowadzenie po raz pierwszy w sposób systemowy elementów retoryki do podstawy programowej z języka polskiego.
- Funkcjonalne podejście do kształcenia językowego oraz integralne traktowanie zagadnień języka i komunikacji, literatury i kultury w wyniku postrzegania języka nie tylko jako narzędzia komunikacji, ale najważniejszego składnika kultury.
- Wybór tekstów literackich stanowiących punkt wyjścia do refleksji, prowadzących ucznia do zintegrowanego rozwoju oraz zakorzenienia w tradycji i kulturze narodowej, a także w wartościach.
- Wyeksponowanie samokształcenia uczniów jako umiejętności między innymi samodzielnego organizowania sobie warsztatu pracy, docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania.

Współautorka nowej podstawy zwróciła również uwagę na rolę projektu edukacyjnego oraz na rolę retoryki jako kształtującą „umiejętność zamykania myśli w słowach”. Uczeń powinien myśleć krytycznie, a nie odtwarzać wiedzę, dlatego warto sobie zadać pytanie: kogo chcemy kształcić?

Po części, w której omówiono najważniejsze zmiany w podstawie programowej, rozpoczęły się wystąpienia dotyczące wykorzystania filmu oraz innych mediów w praktyce szkolnej.

Barbara Klimczak – kulturoznawczyni, teatrolog, polonistka, przez wiele lat nauczycielka języka polskiego i doradca metodyczny – zaczęła swoją wypowiedź, nawiązując do rozumienia pojęcia „tekstu kultury” według profesora Bogusława Lewickiego, który uważał, że teksty kultury obejmują wszystkie dzieła stworzone przez człowieka.

Kulturoznawczyni w swoim wystąpieniu, na przykładzie filmu *Piotruś i wilk* w reżyserii Suzie Templeton, pokazała, jak powinna wyglądać lekcja dla poszczególnych grup wiekowych, podczas której uczniowie omawiają tekst kultury: na co powinni zwrócić uwagę, jakie pytania może zadać nauczyciel.

Następnie uczestnicy konferencji obejrzeli omawiany wcześniej film *Piotruś i wilk* – brytyjsko-polską animację z 2006 roku, do której zdjęcia powstały w łódzkiej wytwórni filmów SE-MA-FOR; zdobywcę Oscara w 2008 roku za Najlepszy Krótkometrażowy Film Animowany.

O przyszłości filmów i mediów mówił dyrektor Centrum Edukacji Filmowej w Wołominie – Marek Kaczkowski. Swoją wykład poparł bogatą ilustracją filmową, pokazując nowości, które być może w niedługim czasie staną się naszą codziennością. Podobnie jak stało się to z wizją przyszłości książek w *Powrocie z gwiazd* Stanisława Lema z 1961 roku. W powieści czytaliśmy: „Książki

to były kryształki z utrwaloną treścią. Czytać można je było przy pomocy optonu. Był nawet podobny do książki, ale o jednej, jedynej stronie między okładkami. Za dotknięciem pojawiały się na niej kolejne karty tekstu”.

Marek Kaczkowski w Centrum Edukacji Filmowej dba o to, by „Lekcje w kinie” były: zgodne z podstawą programową i jednocześnie inspirujące, ciekawe dla uczniów oraz dotyczyły aktualnych tematów z zakresu filmu i mediów. Dlatego podczas konferencji zwrócił uwagę na problem nieprawdziwych informacji, pojawiających się coraz częściej w internecie i ich powielanie przez popularne portale internetowe, w kontekście czego jeszcze bardziej istotna staje się edukacja medialna młodzieży.

Następnie odbyła się projekcja krótkometrażowego filmu *Offline* w reżyserii Jana Matuszyńskiego. Film stał się przyczynkiem do rozmowy o ryzykownych zachowaniach dzieci i młodzieży wirtualnej przestrzeni.

Kolejna mówczyni – Małgorzata Bazan – nauczycielka z IX Liceum Ogólnokształcącego im. Klementyny Hoffmanowej w Warszawie i współautorka scenariuszy lekcji w zakresie edukacji medialnej – wyjaśniła, jak prawidłowo rozumieć pojęcie edukacji medialnej; co jest, a co nie jest edukacją medialną.

Konferencję zakończył wykład profesora Jacka Pyżalskiego z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wykładowca w sposób interesujący, z licznymi odwołaniami do zaplecza badawczego, omówił zachowania dzieci i młodzieży w przestrzeni wirtualnej. Popierając swe tezy wynikami dziesięcioletnich badań, pokazał konstruktywne i ryzykowne sposoby korzystania młodych ludzi z technologii informatycznych.

Udowodnił, że młodzi ludzie, wbrew powszechnym i obiegowym opiniom, nie są bezgranicznie zanurzeni w świecie wirtualnym. Istnieje niewielki odsetek takich użytkowników, ale większość stanowią przeciętni odbiorcy internetu, różnych portali społecznościowych, gier itp. Podkreślił fakt, iż to na dorosłych spoczywa obowiązek mówienia nie tylko o zagrożeniach, ale przede wszystkim uczenia właściwego, pożytecznego, mądrego korzystania z zasobów internetu, związanego z nauką, kulturą, sztuką. Szkoła w swoich działaniach dydaktycznych powinna skupiać się na nauczaniu twórczego, mądrego korzystania z tego wynalazku.

Wydarzenie zostało bardzo dobrze odebrane przez środowisko polonistów, którzy mieli okazję spotkać się w tak dużym gronie i wymienić się opiniami na temat toczących się zmian. Bez wątpienia była to także doskonała okazja, by spojrzeć na nowe media z innej niż prezentowana powszechnie perspektywy.

Fotorelacja z konferencji dostępna jest na stronie organizatora konferencji: www.lekcje.info.pl/konferencja-snap

Materiał opracowany przez Stowarzyszenie Nauczycieli Polonistów SNaP oraz Centrum Edukacji Filmowej.

